

[Araştırma Makalesi](#)

Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerli ve Yabancı Sermayeli Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırmalı Analizi

Prof. Dr. Ateş BAYAZIT HAYTA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret Bölümü, Ankara

ates.hayta@hbv.edu.tr, www.orcid.org/0000-0002-5467-9288

Öğr. Gör. Turgay YAVUZARSLAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Çarşamba Ticaret Borsası MYO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü, Samsun

turgay.yavuzarslan@omu.edu.tr, www.orcid.org/0000-0002-0481-1279

Öz

2019 yılı Ekim ayı itibariyle Türkiye’de 6 adet katılım bankası bulunmaktadır. Bunlardan 3’ü yabancı sermayenin kontrolünde, 3’ü ise yerli sermayenin kontrolünde olan katılım bankalarıdır. Çalışmanın amacı bu bankaların karşılaştırmalı analizini yapabilmektir. Araştırmada oran analizi, trend analizi ve karşılaştırmalı dikey analiz yöntemleri ile banka performansları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yabancı bankaların pazar payının daha fazla olduğu, fakat bunu yerli bankalara karşı kaybettikleri görülmektedir. Yapılan analize göre yerli bankaların yabancı bankalardan daha iyi performans gösterdikleri gözlemlenmiştir. Yabancı bankaların yalnızca brüt faaliyet kârlılığında yerli bankalardan üstün olduğu, bunun da kâr payı maliyetlerinin düşük olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Bankacılığı, Banka Performansı, Aktif Kârlılığı, Öz Kaynak Kârlılığı

Makale Gönderme Tarihi: 27.05.2020

Makale Kabul Tarihi: 15.09.2020

Önerilen Atıf:

Bayazit Hayta, A., Yavuzarslan, T. (2020). Türkiye’de Faaliyet Gösteren Yerli ve Yabancı Sermayeli Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırmalı Analizi, *İşletme Akademisi Dergisi*, 1(3): 187-205.

© 2020 İşletme Akademisi Dergisi.

Research Article

Comparative Financial Performance Analysis of Domestic and Foreign Participation Banks in Turkey

Prof. Dr. Ateş BAYAZIT HAYTA

Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administration Sciences,
Department of International Trade

ates.hayta@hbv.edu.tr, www.orcid.org/0000-0002-5467-9288

Öğr. Gör. Turgay YAVUZARSLAN

Ondokuz Mayıs University, Çarşamba Chamber of Commerce Vocational School, Accounting
and Tax Implementations

turgay.yavuzarslan@omu.edu.tr, www.orcid.org/0000-0002-0481-1279

Abstract

As of October 2019, there are 6 participation banks in Turkey. 3 of them are participation banks under the control of foreign capital and 3 of them are under the control of domestic capital. The aim of the study is to make comparative analysis of these banks. In the research, bank performances were analyzed by ratio analysis, trend analysis and comparative vertical analysis methods. As a result of the research, it is seen that the foreign banks have a higher market share but they have lost this against domestic banks. According to the analysis, it was observed that domestic banks performed better than foreign banks. It has been determined that foreign banks are superior to domestic banks only in gross operating profitability, and this is due to low profit share costs.

Keywords: Participation Banking, Bank Performance, Return on Assets, Return on Equity

Received: 27.05.2020

Accepted: 15.09.2020

Suggested Citation:

Bayazıt Hayta, A., Yavuzarslan, T. (2020). Comparative Financial Performance Analysis of Domestic and Foreign Participation Banks in Turkey, *Journal of Business Academy*, 1(3): 187-205.

© 2020 Journal of Business Academy.

1. GİRİŞ

Günümüz katılım bankacılığının temel prensipleri ilk olarak 1955 yılında Pakistan'lı Muhammed Uzeyr tarafından oluşturulmuştur. Mısır'da 1960'ta kurulan Tasarruf Sandıkları ilk faizsiz bankacılık örneğidir. Günümüz sistemine en yakın örnek yine Mısır'da kurulan Tasarruf Bankası'dır. İslam Kalkınma Bankası ise 1974 yılında Türkiye'nin de arasında olduğu 7 ülke tarafından kurulmuştur (Kelleroğlu, 2017: 74). Özel finans kurumları 1985 yılında Türkiye'de faaliyete başlamış ve 2005 yılında bankacılık kanununda yapılan değişiklik ile katılım bankası adını almıştır.

Katılım bankacılığı genellikle gelişmekte olan ekonomilere sahip, Müslüman halkın çoğunlukta olduğu ülkelerde finans sisteminin geliştirilmesi için önemli rol oynamıştır. Ayrıca Müslüman halkların yaşadığı diğer toplumlarda geleneksel bankacılık sistemine bir alternatif oluşturmuştur. İslam dininde faizin kesin olarak yasaklanması, müslümanları geleneksel bankacılıktan kısmen uzak tutmuştur. Petrol üreten Müslüman ülkelerin, genellikle batılı ülkelerin bankalarında değerlendirdiği petrol ihracından elde ettiği dövizleri kendi ülkelerinde veya diğer Müslüman ülkelerde değerlendirmeleri için katılım bankaları büyük önem taşımaktadır (Erdem, 2010). Bu açıdan bakıldığında fon fazlası olan Körfez ülkelerinden Türkiye'ye fon akışını, katılım bankalarının kolaylaştırdığını söylemek mümkündür.

Bankacılık sektörü içinde katılım bankacılığının payına bakıldığında Müslüman ülkeler arasında bankacılık sektörü en büyük ülke olmasına rağmen, söz konusu ülkeler arasında katılım bankacılığının payı en düşük olan ülke Türkiye'dir (Atar, 2017: 1059). Körfez ülkeleri ve Asya'daki ülkelerde Türkiye'ye oranla bankacılık sektöründeki pazar payının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu ülkelerde katılım bankalarının bankacılık sektörü içindeki pazar payının yüksek olmasının; katılım bankalarının çok uzun zamandır faaliyet göstermesi ve fetva kurullarının kurumsallaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Arslan, 2018: 45).

Yatırımcıların katılım bankacılığından yararlanmasında önde gelen sebep dini nedenlerdir (Bektaş ve Seki, 2018: 213). Katılım bankaları İslami ilkelerin ekonomik hayatta uygulanmasını, tasarrufların doğrudan yatırımlara, reel sektöre yönlendirilmesini sağlamayı, faizli bir sistemde yatırımcılara kâr fırsatlarından yararlanma şansı sunmayı, dengeli bir finans sistemi kurmayı ve çeşitli bankacılık hizmetlerinin İslami değerlere uygun şekilde sunulmasını sağlamayı amaçlar (Takan ve Boyacıoğlu, 2013). Katılım bankacılığı faizsiz bankacılık prensiplerine uygun olarak faaliyet gösteren, kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplayıp, ticaret, ortaklık ve finansal kiralama yöntemleriyle fon kullandıran bir bankacılık modelidir (Vurucu ve Arı, 2014). Katılım bankacılığı, parayı kendisinin üzerinden para kazanılacak bir meta olarak görmez. Bu sistemde para yalnızca ticarete değiş-tokuşu sağlayan bir araçtır. Bu sistemde emeğini, bilgisini ortaya koyan ile işin finansmanını sağlayan kâr ve zarara birlikte katlanırlar (Erdem, 2010).

Çalışmanın amacı Türkiye'de faaliyet gösteren yerli ve yabancı katılım bankalarının performanslarını karşılaştırmalı olarak analiz edebilmektir. Bu amaçla oran analizi ve karşılaştırmalı dikey analiz yönteminden yararlanılmıştır. İlk olarak katılım bankacılığının mevcut durumu betimlenmiştir. Ardından katılım bankalarının finansal performansının değerlendirilmesinde farklı kalemler için oran analizi, trend analizi ve dikey analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Öz kaynakların verimli kullanılma derecesinin tespiti için öz kaynak karlılığı, varlıklardan sağlanan verimin ölçülmesi için aktif karlılığı, topladıkları mevduatların ne kadar verimli kullanıldığının tespiti için mevduatların krediye dönüşüm oranları ve banka aktiflerinin eğilim yüzdeleri hesaplanmış, son olarak gelir tablolarının dikey yüzdeleri hesaplanarak, katılım bankalarının gelir ve giderlerinde sağladığı etkinlik tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ticari bankalarla katılım bankalarının finansal analizlerinde genelde aynı yöntemlerden yararlanılmaktadır. Bununla birlikte bazı alanlarda iki banka türü arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Günümüzde ticari bankalar açısından önemli risklerden biri likidite riskidir. Toplanan mevduatların uygun olmayan varlıklarda değerlendirilmesi vade açısından yanlış bir eşleşmeye dolayısıyla bankanın likidite güçlüğüne düşmesine neden olabilir. Katılım bankaları, katılma hesapları aracılığıyla topladıkları fonun bir kısmını likid varlıklar olarak ellerinde bulundurdularından likidite riskine daha az maruz kalmaktadırlar. Karlılık oranları dikkate alındığında ise daha sağlıklı kararlar verebilmek için katılım bankalarının sunduğu her hizmetin karlılığının ayrı analizi daha faydalı olacaktır (Alani vd., 2013: 95). Yukarıda bahsedilen nedene ek olarak özünde performans göstergesi olmaması, kısa vadeli borç ödeme gücünü göstermesi nedeniyle, likidite oranları çalışmamızda dikkate alınmamıştır. Yine yukarıda ifade edildiği üzere sunulan hizmet bazında karlılığın daha sağlıklı görülmesi açısından çalışmamızda yüze indirgenmiş gelir tablolarından yararlanılmıştır. Katılım bankalarını değerlendirmek için genel olarak varlıklar, krediler, gelirler, sermaye, öz kaynak karlılığı, varlık karlılığı gibi unsurlardan yararlanılmaktadır (Nazar vd., 2018: 108). Bunun için çalışmamızda varlıkların değişimini izlemek için trend analizi, mevduatın krediye dönüşümü, öz kaynak karlılığı, varlık karlılığı incelenmiştir. Bahsedilen trend analizi yöntemi finansal bilgilerdeki değişimi izlemek için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemle daha geniş bir zaman dilimi daha dikkatli bir şekilde karşılaştırılabilmektedir (Mautz vd., 2006: 28). Öz kaynak karlılığı ve aktif karlılığı oranları ise faaliyetlerin etkinliğini tespit etmek ve gelecek planlamaları yapmak için önemli göstergeler olarak kabul edilmektedir (Myskova ve Hajek, 2017: 98). Çalışmamızda kapsamlı bir dönemsel karşılaştırma yapılabilmesi yalnızca trend analizinden faydalanılmamış, tüm hesaplamalar birden fazla dönem için yapılarak sunulmuştur.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının finansal performansları oran analizi, dikey analiz ve trend analizi yöntemleriyle ölçülmüştür. Bankalar yerli ve yabancı sermayeli olma durumuna göre sınıflandırılmış, performanslar hem bu kritere göre hem de bireysel bazda karşılaştırılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, bankaların Kamuyu Aydınlatma Platformu’na sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından elde edilmiştir. Araştırmada 2016 yılı ile 2019 yılı 6. ay arasındaki dönemlerde sunulan veriler esas alınmıştır.

3. KATILIM BANKACILIĞI

Katılım bankaları, mevduat toplama yetkisi olmayan kuruluşlardır. Özel cari hesaplar ve kâr/zarara katılma hakkı veren hesaplar yoluyla fon toplama faaliyetinde bulunurlar (Pınar ve Erdal, 2008).

5411 Sayılı Bankacılık Kanuna göre;“özel cari hesap, katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplar”dır. Katılma hesabı ise, katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

Katılım bankacılığında kârveya zarara katılım esasıyla fon toplandığından müşteriye sabit bir getiri taahhüt edilmez. Fon kullandırılırken de müşteriye nakit kredi verilmeyip, ihtiyaç duyduğu mal müşteri adına satın alınır ve vadeli olarak müşteriye satılır, kiralanır veya iş sahibinin yaptığı işte ortak olunur (Vurucu ve Arı, 2014).

Fon sahipleri özel cari hesaplar ile katılım bankalarında vadesiz TL, döviz ve altın, platin, gümüş gibi kıymetli madenler cinsinden yatırım yapabilirler. Bu şekilde açılan hesaplara herhangi bir kâr payı ödenmediği gibi yatırımcının anaparasını kaybetme ihtimali de yoktur. Kâr ya da zarara katılma prensibi özel cari hesaplar için geçerli değildir. Katılım hesaplarında ise TL, döviz ve altın, platin ve gümüş cinsinden vadeli hesaplar açılabilir. Katılma hesapları kâr ya da zarara katılma prensibine göre çalışır. Getiri oranı vade sonunda belli olur.

İslam dininde faizin haram, ticaretin ise helal olarak kabul edilmesi nedeniyle, katılım bankaları müşterileriyle birlikte ticari nitelikteki işlere yönelirler. Bu nedenle fonların büyük kısmı verimli girişimlerde değerlendirilir. Sistemde faiz kesinlikle yasaktır. Toplanan fonlara faiz ödenmez, kullanılan fonlardan faiz tahsil edilmez. Bunun yerine kâr payı uygulanır. Kullanılan fondan elde edilen kazanç önceden belirlenen oranlarda paylaşılır. Oran önceden belirlenebilir fakat tutarın önceden tespit edilebilmesi mümkün değildir (Özulucan ve Özdemir, 2010).

Katılım bankaları sukuk (kira sertifikası) aracılığıyla da fon toplayabilir. Kira sertifikaları belirli bir varlığa dayanan ve belirli bir vadesi olan menkul kıymetlerdir. Sukuk yatırımcıları, bu menkul kıymete yaptıkları yatırımla söz konusu dayanak varlık üzerinde vade boyunca hak sahibi olurlar ve sahip oldukları hisse oranında varlığın sağladığı getiriden pay alırlar.

Toplanan fonlar ile reel sektör, üretim sektörü finanse edilmektedir. Bunlarla birlikte fon kullanılırken uygulanan kâr payı oranlarının piyasa faiz oranlarına yakın olması, fon kullandırma sürecinin geleneksel bankalara göre daha uzun prosedürleri gerektirmesi, katılım bankacılığına olan talebi azaltmaktadır (Alpun, 2017: 99-101).

Katılım bankaları genel olarak mudaraba, murabaha, muşaraka ve kiralama faaliyetleri ile fon kullanırlar. Mudaraba, bir tarafın emek, bilgi ve tecrübesini, diğer tarafın ise sermayeyi ortaya koymasıyla oluşturulan bir kâr-zarar ortaklığıdır. Bu sistemde yönetim iş sahibinin sorumluluğundadır. Fon sağlayan taraf yalnızca denetleme faaliyetinde bulunabilir. Murabaha, fon sahibinin bir malı satın alarak ve belli bir kâr payı ekleyerek, bedeli belirli bir vadede ödenmek üzere müşterisine satmasıdır. Muşaraka, mevcut bir işletmeye ortak olunmasıdır. Bu sistemde girişimci de fon sağlayan taraf da yönetimde etkindir. Kiralama ise bir varlığın satın alınarak iş sahibine kiraya (icara) verilmesidir. Bu sistemde kira süresi sonunda varlığın mülkiyeti bankaya ait olur. Kira bedelinin içine belirli bir miktarda taksit eklenmesiyle (iktina) kira süresi sonunda girişimci varlığın mülkiyetine sahip olabilir. (Takan ve Boyacıoğlu, 2013). Katılım bankacılığında İslam dinince haram kabul edilen malların ve iş konularının finansmanı kesinlikle sağlanmaz.

Katılım bankaları ayrıca para transferleri, kredi kartları, çek-senet işlemleri, yabancı para işlemleri, altın işlemleri, kiralık kasa, fatura ödeme, vergi ödeme, teminat mektubu, dış ticaret işlemleri, finansal piyasalarda aracılık, gibi diğer hizmetleri de müşterilerine sunmaktadır.

Genel olarak katılım bankacılığının sunduğu ürünler, verdiği finansmanlar öncelikle üretimi teşvik etme yani reel bir varlığa yatırım yapılmasına yöneliktir. Buna karşın geleneksel bankacılık ise önceden talep yaratma, tüketimi artırma şeklindeki bir süreci beslemektedir. Bu durum da piyasa akan parayı, talebi arzdan daha fazla artırmakta dolayısıyla enflasyona, fiyat balonlarının oluşmasına neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında katılım bankacılığının gelişmesinin ülke ekonomisinin lehine olduğunu söylemek mümkündür (Yazıcı, 2016: 80).

Son yıllarda ilginin artmasına rağmen, katılım bankacılığının bankacılık sektörü içindeki payı oldukça düşük kalmıştır. Yapısal olarak değerlendirildiğinde yeteri kadar finansal araca sahip olmaması ve finansal pazarlardaki aktörlerin faizsiz ve faizli araçlar arasındaki farklar ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması sektördeki tamamlayıcı rolünü beklendiği ölçüde yerine getirememesine neden olmaktadır (Varsak, 2017 :108).

Katılım bankalarının henüz tam anlamıyla halk arasında bilinirliği sağlanamamıştır. Bununla birlikte katılım bankaları ile geleneksel bankalar arasındaki farklar da tam olarak müşteriler tarafından bilinmemektedir (Anaç ve Kaya, 2017). Geleneksel bankalarda olduğu gibi katılım bankalarında toplanan fonların da Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamında güvence altında olduğu yatırımcılar tarafından bilinmemektedir (Güney, 2018: 105).

Katılım bankalarının kendilerini yeterince tanıtamaması nedeniyle, kredi kullanma alternatifleri arasında genellikle tercih edilmemektedirler. Ayrıca katılım bankalarının kaynak kullandırma maliyetlerinin yüksek olması, geleneksel bankalardan kredi alınmasının daha kolay olması, katılım bankalarının daha az şubeye sahip olması gibi nedenler kredi kullanımında tüketicileri katılım bankalarından uzaklaştırmaktadır (Öndeş ve diğerleri, 2018: 897).

Küçük ve orta büyüklükte işletme sahiplerinin katılım bankacılığına yönelik tutumlarına bakıldığında, işletme sahiplerinin genel olarak katılım bankacılığından uzak durdukları tespit edilmiştir. Bu durumun sebepleri arasında, şube sayılarının az olması, ürün ve hizmetlerini yeterince tanıtmamaları gibi nedenler gösterilmiştir (Yılmaz ve diğerleri, 2018: 62). Katılım bankaları, geleneksel mevduat bankalarından teknolojik açıdan geri kalmışlardır. Bu da onları mevduat bankaları ile rekabet etme gücü açısından geri düşürmektedir (Bektaş ve Seki, 2018: 213).

Katılım bankalarının sayılarının artırılması, bölgesel olarak yaygınlaşması, teşviklerin artırılması söz konusu bankaların performansını artıracaktır (Karcioğlu ve diğerleri, 2018: 168). Öz kaynak kârlılığı ile hesap sahiplerine ödenen kâr payı oranlarının birbirine yakınlaştırılması katılım bankacılığına olan talebi artırabilecektir (Eken ve Öztürk, 2019: 57).

2008 yılında yaşanan küresel kriz dikkate alındığında, 2001 yılında yaşanan olumsuzluklardan alınan dersler nedeniyle Türk Bankacılık sektörünün tedbirli olması, krizin etkisinin sektörde hafif şekilde atlatılmasını sağlamıştır. Bu kriz yıllarında katılım bankaları açısından dikkat çeken bir durum diğer yıllarda mevduat bankaları performans olarak önde olmasına rağmen kriz yıllarında katılım bankalarının daha iyi performans göstermesi olmuştur (Kendirli vd, 2019: 150). Genel olarak bir varlığı esas alan finansman sağlamaları nedeniyle vermiş oldukları kredilerde de geri ödenmeme riskinin daha düşük olduğu söylenebilir.

Genel olarak değerlendirilecek olursa, katılım bankaları kâr-zarara katılma prensibiyle faaliyet gösteren faizsiz finans kurumlarıdır. Yatırımcısına getiri sağlamayan vadesiz özel cari hesaplar, yatırımcısına kâr payı elde etme fırsatı sunan vadeli katılma hesapları ve ihraç ettiği bir varlığa dayanan ve bu dayanak varlığın elde ettiği gelirden yatırımcısına getiri sağlayan kira sertifikaları aracılığıyla fon toplarlar. Toplanan bu fonlar mudaraba, murabaha, muşaraka ve kiralama yöntemleri ile ihtiyaç duyanlara kullandırılır. Bu yöntemlerin ortak özelliği bir malı veya bir işletmeyi doğrudan finanse etmesidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde doğrudan reel sektörü olumlu etkilediği söylenebilir. Bununla birlikte katılım bankalarının henüz yeterince tanınmaması, yeterli şube ağına sahip olmaması gibi nedenlerle istenen seviyeye ulaşmadığını söylemek mümkündür.

3.1. Katılım Bankalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Yeri

2019 yılı Eylül ayı itibariyle Türkiye’de 32 adet mevduat bankası, 6 adet katılım bankası, 13 adet kalkınma ve yatırım bankası olmak üzere toplamda 51 banka bulunmaktadır. Türkiye Katılım Bankaları Birliği verilerine göre söz konusu bankaların sektördeki payları aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Türlerine Göre Türkiye’deki Bankalar ve Sektördeki Payları

Banka Türü	Banka Sayısı	Aktif Payı (%)	Toplanan Fonlardaki Payı (%)	Kullandırılan Fonlardaki Payı (%)
Mevduat Bankaları	32	87,20	92,22	86,02
Katılım Bankaları	6	5,91	7,78	5,62
Yatırım ve Kalkınma Bankaları	13	6,89	-	8,36
TOPLAM	51	100	100	100

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB)

Tablo 1’de bankacılık sektörünün genel durumu incelendiğinde, üstünlüğün her alanda mevduat bankalarında olduğu görülmektedir. 2019 Yılı Eylül ayı itibariyle katılım bankaları sektörün toplam varlıklarının %5,91’ine sahiptir. Aktiflerin %87,20’si mevduat bankalarına, %6,89’u ise yatırım ve kalkınma bankalarına aittir. Toplanan fonların %7,78’i katılım bankalarının, kalan kısmı ise mevduat bankalarının kontrolündedir. Bankacılık sektörünün kullandığı fonların %5,62’si katılım bankaları tarafından sunulmuştur. %86,02’si mevduat bankaları, kalan kısmı yatırım ve kalkınma bankaları tarafından fon piyasasına arz edilmiştir.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği verilerine göre; bankacılık sektörü içinde aktif büyüklük paylarının, toplanan mevduatların paylarının ve kullandırılan fonların paylarının 2005-2019 yılları itibarıyla gelişimi aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. Katılım Bankalarının Sektördeki Payının Gelişimi

Yıllar	Aktif Payı(%)	Toplanan Mevduatların Payı (%)	Kullandırılan Fonların Payı (%)
2005	2,44	2,44	4,63
2006	2,75	2,75	4,60
2007	3,35	3,35	5,22
2008	3,52	3,52	5,13
2009	4,03	4,03	5,95
2010	4,31	4,31	5,79
2011	4,61	4,61	5,80
2012	5,13	5,13	6,03
2013	5,55	5,55	6,24
2014	5,23	5,23	5,44
2015	5,10	5,10	5,20
2016	4,87	4,87	4,78
2017	4,91	4,91	4,97
2018	5,35	6,71	5,32
2019 Ağustos	5,91	7,78	5,62

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB)

Tablo 2’deki verilere göre bankacılık sektörü içinde katılım bankalarının aktif payı 2013-2016 yılları arasında azalış göstermiştir. Bu dönemin haricinde katılım bankaları bankacılık sektörü varlıkları içinde payını sürekli olarak artırmıştır. Toplanan mevduatların payındaki gelişim aktif payındaki değişim ile paralellik göstermektedir. 2013-2016 dönemi arasında toplanan mevduatların sektördeki payı azalış göstermiş, diğer yıllarda artış göstermiştir. 2019 Ağustos ayı

itibariyle bankacılık sektöründe toplanan mevduatların %7,78'i katılım bankalarındadır. Kullandırılan fonlardaki pay ise dalgalı bir seyir izlemiştir. 2005 yılında kullandırılan fonların % 4,63'ü, 2019 yılı Ağustos ayı itibariyle ise 5,62'si katılım bankaları tarafından sağlanmıştır. 2013 yılında bu oran %6,24 ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

3.2. Katılım Bankalarının Sermaye Yapısı

Katılım bankalarının Kamuyu Aydınlatma Platformu'na 2019 yılı Ağustos ayında sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarına göre mevcut ortaklık yapıları aşağıdaki gibidir:

Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.'nin 30 Haziran 2019 tarihi itibariyle ödenmiş sermayesi 900.000.000 TL'dir. Banka paylarının %54,06'sı Bahreyn merkezli Albaraka Banking Group'a, %7,84'ü İslam Kalkınma Bankası'na (Islamic Development Bank) aittir. %25,5'i Borsa İstanbul'da işlem gören paylar olup ve geri kalanı diğer gerçek ve tüzel kişilere ait hisselerden oluşmaktadır.

Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ödenmiş sermayesi 30 Haziran 2019 tarihi itibariyle 3.995.766.000 TL'dir. Banka hisselerinin %62,24'ü Kuveyt'te yerleşik Kuwait Finance House'a, %18,72'si Vakıflar Genel Müdürlüğü Mazbut Vakıflarına, %9'u Kuveyt'te yerleşik The Public Institution For Social Security'e ve %9'u Islamic Development Bank'a ait olup geri kalanı diğer gerçek ve tüzel kişilere aittir.

Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.'nin toplam ödenmiş sermayesi 30 Haziran 2019 tarihi itibariyle 2.600.000.000 TL'dir. Payların %67,03'ünün sahibi Suudi Arabistan'ın ilk ve en büyük bankası olarak faaliyet gösteren The National Commercial Bank'tır. Bankanın ödenmiş sermayesinin %10,57'si Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'ye ait olup geri kalanı diğer gerçek ve tüzel kişileri aittir.

Vakıf Katılım Bankası A.Ş.'nin toplam ödenmiş sermayesi 30 Haziran 2019 tarihi itibariyle 1.020.000 TL olup, bunun %99'u T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne, %0,25'i Beyazıt Han-ı Sani (II. Beyazıt) Vakfı'na, %0,25'i Mahmud Han-ı Evvel Bin Mustafa Han (I. Mahmud) Vakfı'na, %0,25'i Mahmud Han-ı Sani Bin Abdulhamid Han-ı Evvel (II. Mahmud) Vakfı'na ve kalan %0,25'i Murad Paşa Bin Abdusselam (Murat Paşa) Vakfı'na aittir.

Ziraat Katılım Bankası A.Ş.'nin toplam ödenmiş sermayesi 30 Haziran 2019 tarihi itibariyle 1.750.000 TL olup, paylarının tamamı T.C. Ziraat Bankası A.Ş.'ye aittir. T.C. Ziraat Bankası ise 24 Ocak 2017 tarihine kadar T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'na ait olmakla birlikte bu tarihten itibaren Türkiye Varlık Fonu'na devredilmiştir.

Emlak Katılım Bankası, 2019 yılı içinde kurulması nedeniyle araştırma kapsamında dikkate alınmamıştır.

Yukarıda sunulan verilere göre katılım bankalarının sermaye yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 3. Katılım Bankalarının Sermaye Yapısı

Banka	Yabancı Sermaye Oranı	Sermaye	Yerli Sermaye Oranı	Diğer Pay Sahipleri
Albaraka Türk	61,90	-	-	12,60
Kuveyt Türk	80,25	18,72	18,72	1,03
Türkiye Finans	67,03	10,57	10,57	22,40
Vakıf Katılım	-	100	100	-
Ziraat Katılım	-	100	100	-

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 3 verileri incelendiğinde, Albaraka Türk, Kuveyt Türk ve Türkiye Finans katılım bankalarının yabancı sermaye kontrolünde, Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım bankalarının ise yerli

sermaye kontrolünde olduğu görülmektedir. Diğer pay sahipleri ifadesi bankalar tarafından açıklamayan pay sahipleri ile borsada işlem gören pay oranını ifade etmektedir.

2.3. Bankaların Katılım Bankacılığı Sektörü İçinde Payları

Katılım bankalarının Kamuyu Aydınlatma Platformu'na 2017, 2018 ve 2019 yılı Haziran aylarında sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından elde edilen verilere göre katılım bankacılığı sektörü aktifleri içinde bankaların payları 2017 yılı 6. ayı ile 2019 yılı 6. ayı dönemleri arasındaki payları aşağıdaki gibidir:

Tablo 4. Katılım Bankacılığında Bankaların Aktif Payları

Banka	Dönem				
	2017/6	2017	2018/6	2018	2019/6
Albaraka Türk	23,92	22,64	21,75	20,40	18,44
Kuveyt Türk	36,52	35,88	36,53	36,24	37,76
Türkiye Finans	26,07	24,31	22,34	22,52	21,37
Yabancı Toplam	86,51	82,83	80,62	79,16	77,57
Vakıf Katılım	5,86	8,23	9,48	10,12	10,21
Ziraat Katılım	7,63	8,94	9,91	10,72	12,22
Yerli Toplam	13,49	17,17	19,38	20,84	22,43
Genel Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 4'ten elde edilen verilere göre; katılım bankacılığı toplam aktifleri içerisinde incelenen dönemler itibariyle en yüksek paya yabancı sermayeli bankalar sahip olmakla birlikte, toplam varlıklar içerisindeki payları giderek azalmaktadır. Yerli sermayeli katılım bankalarının, katılım bankalarının toplam aktifleri içindeki payı artış göstermektedir. Yerli sermayeli katılım bankalarının 2017 yılı Haziran ayı itibariyle aktiflerdeki payı %13,49 iken 2019 yılı Haziran ayına gelindiğinde %22,43'e yükselmiştir. Aynı dönem içerisinde yabancı sermayeli katılım bankalarının payı %86,51'den %77,57'ye düşmüştür. Yerli bankaların payı dönemler itibariyle giderek artmakta, yabancı bankaların ise toplam varlıklardaki payı azalmaktadır. Sektörde en yüksek aktif payına Kuveyt Türk Bankası, en düşük paya ise Vakıf Katılım Bankası sahiptir. Kuveyt Türk, sektör varlıkları içindeki payını incelenen dönemler itibariyle korumayı başarmış, Albaraka Türk ve Türkiye Finans'ın ise payları azalmıştır. 2019 yılı Haziran ayı itibariyle yerli bankalar içinde en yüksek paya Ziraat Katılım Bankası sahiptir.

Katılım bankalarının Kamuyu Aydınlatma Platformu'na 2017, 2018 ve 2019 yılı Haziran aylarında sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından elde edilen verilere göre, katılım bankacılığı sektöründe elde edilen toplam kârdan bankaların almış olduğu oransal payların 2017/6 ile 2019/6. ay dönemleri arasındaki dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 5. Faizsiz Bankacılık Sektöründeki Toplam Kârdan Bankaların Payları

Banka	2017/6	2017	2018/6	2018	2019/6
-------	--------	------	--------	------	--------

Albaraka Türk	20,19	16,93	17,42	8,33	5,66
Kuveyt Türk	39,96	40,17	43,21	39,00	47,04
Türkiye Finans	25,60	23,94	16,72	21,42	17,46
Yabancı Toplam	85,75	81,04	77,35	68,76	70,17
Vakıf Katılım	6,85	8,82	10,25	15,72	12,93
Ziraat Katılım	7,39	10,14	12,40	15,52	16,90
Yerli Toplam	14,25	18,96	22,65	31,24	29,83
Genel Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 5'te katılım bankalarının toplam net kârı içerisinde bankaların payları incelendiğinde, yabancı bankaların daha yüksek paya sahip olduğu ve bu payın dönemler itibariyle azaldığı gözlemlenmiştir. Yerli bankalar ise paylarını incelenen dönemlerde artırma eğilimindedirler. 2017 yılı Haziran ayı itibariyle sektörün toplam kârının %85,75'ine yabancı bankalar sahipken, bu pay 2019 yılı Haziran ayına gelindiğinde %70,17'ye düşmüştür. Yerli bankalar ise %14,25'lik paylarını %29,83'e yükseltmişlerdir. 2019 yılı Haziran ayı itibariyle sektörün net kârından en büyük payı Kuveyt Türk, en düşük payı ise Albaraka Türk bankası almaktadır. Yerli bankalarda ise aktif payında olduğu gibi net kârda alınan payda da Ziraat Katılım Bankası'nın önde olduğu görülmüştür.

4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çilek ve Karavardar (2020) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren 5 katılım bankası hesaplanan 9 oran kapsamında değerlendirilmiştir. Bankaların sermaye yeterliliği, likiditesi, aktif kalitesi, karlılıkları incelenmiş, en iyi performansı gösteren bankanın Vakıf Katılım olduğu tespit edilmiştir.

Özkan (2020) tarafından yapılan çalışmada 2016-2018 dönemi için etkinlik ve verimlilik oranlı üzerinden TOPSIS yöntemine göre katılım bankalarının analizi yapılmıştır. Araştırmanın kriterlerine göre en iyi performansı gösteren bankanın Türkiye Finans olduğu tespit edilmiştir.

Şahin ve Tetik (2020) tarafından yapılan çalışmada 2011-2019 dönemi için 7 katılım bankası TOPSIS yöntemi ile analiz edilmiştir. Karlılık oranları, varlık kalitesi ve öz kaynak yeterliliğiyle ilgili oranlardan yararlanılmıştır. İncelenen kriterler itibariyle en iyi performansı gösteren bankanın Türkiye Finans olduğu tespit edilmiştir.

Avcı ve Aktaş (2017) tarafından yapılan çalışmada, Malezya, Suudi Arabistan, Katar, İran, BAE ve Türkiye'deki katılım bankalarının 2011-2015 dönemine ait finansal performansı veri zarflama analizi ile değerlendirilmiştir. İlgili bankaların etkinlik ve verimlilik oranları dikkate alınmıştır. Malezya ve İran'ın tüm yıllarda etkin olduğu, Katar ve Türkiye'nin ise tüm yıllarda etkinlikten uzak olduğu tespit edilmiştir. Katar, Türkiye ve Malezya'nın verimliliklerini artırma eğiliminde, diğerlerinin ise azalma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir.

Yurttadur ve Demirbaş (2017) tarafından yapılan çalışmada, 2010-2016 yılları arasında 3 katılım bankası ile denk büyüklükteki 3 mevduat bankasının karşılaştırmalı analizi yapılmıştır. Karlılık, likidite ve aktif kalitesiyle ilgili oranlardan yararlanılmıştır. Aktif karlılığı ve öz kaynak karlılığında katılım bankalarının üstün olduğu, varlık kalitesi açısından bankaların birbirine denk olduğu tespit edilmiştir.

Esmer ve Bağcı (2016) tarafından yapılan çalışmada 2005-2014 dönemi için Türkiye'de faaliyet gösteren katılım bankalarının oran analizi yapılmıştır. Karlılık oranları ve varlık kalitesiyle ilgili oranlar dikkate alınmıştır. En iyi performansı gösteren bankanın Bank Asya olduğu tespit edilmiştir.

Taş, Korkmaz ve Zeytinoğlu (2019) tarafından yapılan araştırmada 2010-2017 yılları arasında 3 katılım bankası ile bunlara denk büyüklükte 3 mevduat bankasının finansal performansı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Aktif kalitesi ve karlılık oranları incelenmiştir. Karlılık açısından katılım bankalarının daha iyi performans gösterdiği tespit edilmiştir.

Çalışmamızda diğer çalışmalara benzer olarak karlılık ve verimlilik oranlarından yararlanılmıştır. Bankaların mevcut durumunun seyri için önceki çalışmalarda yararlanılmamış trend analizi yönteminden, gelir ve gider kalemlerinin daha detaylı tespit edilmesi için ise yine incelenen diğer çalışmalarda yer almayan gelir tablosunun dikey analizi karşılaştırmalı olarak uygulanmıştır.

5. KATILIM BANKALARININ FİNANSAL PERFORMANSININ ANALİZİ

Katılım bankalarının finansal performansının değerlendirilmesinde farklı kalemler için oran analizi, trend analizi ve dikey analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Öz kaynakların verimli kullanılma derecesinin tespiti için 2016, 2017 ve 2018 yılları net kârlarının yine ilgili yıllardaki öz kaynaklara oranı hesaplanmıştır. Yerli sermayeli katılım bankalarının 2016 yılında faaliyete başlaması nedeniyle, ilgili yıldaki kârlılık oranları oldukça düşük çıkmıştır. Varlıklardan sağlanan verimin ölçülmesi için 2016, 2017 ve 2018 yıllarında elde edilen net kârların, ilgili yılların aktif toplamlarına oranları hesaplanmıştır. Katılım bankalarının topladıkları mevduatların ne kadar verimli kullanıldığının tespiti için 2017 yılı Haziran ayı, 2017 yılı, 2018 yılı Haziran ayı, 2018 yılı ve 2019 yılı Haziran ayları için düzenlenen finansal tablolardan, mevduatların krediye dönüşüm oranları ve bu 5 dönemin ortalama değerleri hesaplanmış, karşılaştırmada verilerin tutarlılığını etkileyeceği düşünülerek yerli bankaların ilk kuruldukları yıl olan 2016 yılı verileri dikkate alınmamıştır. Katılım bankalarının aktif büyüklüklerindeki hareketin tespiti için 2017 yılı Haziran ayı dönemi baz alınarak, 2019 yılı haziran ayı dönemine kadar, banka aktiflerinin eğilim yüzdeleri hesaplanmış, yerli bankaların ilk kuruluş yılı 2016 yılı dikkate alınmamıştır. Son olarak 2016, 2017, 2018 yılları ile 1 Ocak-30 Haziran 2019 dönemleri gelir tablolarından elde edilen dikey yüzdelerinin, söz konusu dönemler için ortalamalarından yararlanılarak, katılım bankalarının gelir ve giderlerinde sağladığı etkinlik tespit edilmeye çalışılmıştır.

5.1. Katılım Bankalarının Öz Kaynak Kârlılıkları

Katılım bankalarının Kamuyu Aydınlatma Platformu'na 2016, 2017 ve 2018 yıllarında sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından alınan verilere göre, ilgili yıllarda bankaların öz kaynak kârlılıkları aşağıdaki gibidir:

Tablo 6. Katılım Bankalarının Öz Kaynak Kârlılıkları

Banka	2016	2017	2018
Albaraka Türk	9,66	10,04	4,88
Kuveyt Türk	14,46	13,66	14,96
Türkiye Finans	8,14	9,29	10,32
Yabancı Toplam	11,04	11,25	10,76
Vakıf Katılım	2,17	12,48	21,38
Ziraat Katılım	4,01	11,32	14,54
Yerli Toplam	3,03	11,83	17,33

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Yerli sermayeli katılım bankaları ilk kuruldukları yıl olan 2016'da düşük olan öz kaynak kârlılıklarını sürekli artırmayı başarmışlardır. 2018 yılı verileri incelendiğinde yerli bankaların öz kaynak kârlılığında önde olduğu görülmektedir. Yerli bankaların öz kaynak kârlılığı 2018 yılında %17,33, yabancı bankaların ise %10,76 olarak gerçekleşmiştir. Bu alanda en iyi performansı gösteren banka, incelenen son yıl itibarıyla Vakıf Katılım Bankası olup, onu sırasıyla Kuveyt Türk ve Ziraat Katılım takip etmiştir.

Öz kaynak kârlılığı kriteri değerlendirildiğinde 2017 ve 2018 yılları itibariyle yerli bankaların bu alanda performansının daha yüksek olduğu, öz kaynaklarını daha verimli kullandıkları gözlemlenmiştir.

5.2. Katılım Bankalarının Aktif Kârlılıkları

Katılım bankalarının Kamuyu Aydınlatma Platformu'na 2016, 2017 ve 2018 yıllarında sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından elde edilen verilere göre ilgili yıllarda bankaların aktif kârlılıkları aşağıdaki gibidir:

Tablo 7. Katılım Bankalarının Aktif Kârlılıkları

Banka	2016	2017	2018
Albaraka Türk	0,67	0,73	0,41
Kuveyt Türk	1,19	1,09	1,08
Türkiye Finans	0,76	0,96	0,96
Yabancı Toplam	0,91	0,96	0,87
Vakıf Katılım	0,41	1,05	1,56
Ziraat Katılım	0,39	1,11	1,45
Yerli Toplam	0,39	1,08	1,51

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 7'de aktif kârlılıklar dönemler itibariyle incelendiğinde, yerli katılım bankalarının öz kaynak kârlılığının ilk kuruldukları 2016 yılı dışında yabancı katılım bankalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. 2018 yılı itibariyle yerli bankalar aktiflerinin %1,51'i oranında, yabancı bankalar ise %0,87'si oranında kâr elde etmişlerdir. Banka bazında incelendiğinde en iyi performansı sırasıyla Vakıf Katılım, Ziraat Katılım ve Kuveyt Türk göstermiştir.

Aktif kârlılıklar genel olarak göstermektedir ki yerli bankalar sahip oldukları varlıkları yabancı bankalardan daha verimli kullanarak bu alanda daha iyi performans sergilemişlerdir.

5.3. Katılım Bankalarında Toplanan Mevduatların Krediye Dönüşüm Oranı

Katılım bankalarının Kamuyu Aydınlatma Platformu'na 2017 yılı Haziran ayı, 2017 Aralık ayı, 2018 yılı Haziran ayı, 2018 yılı Aralık ayı ve 2019 yılı Haziran ayında sunmuş oldukları bağımsız denetçi raporlarından alınan verilere göre, ilgili dönemler itibariyle katılım bankalarında toplanan mevduatların krediye dönüşüm oranı aşağıdaki gibidir:

Tablo 8. Katılım Bankalarında Mevduatın Krediye Dönüşüm Oranları

Banka	Dönem					ORTALAMA
	2017/6	2017	2018/6	2018	2019/6	
Albaraka Türk	93,29	96,88	99,98	93,92	87,28	94,27
Kuveyt Türk	88,95	90,93	95,79	84,48	72,61	86,55
Türkiye Finans	119,18	115,47	118,63	113,85	90,07	111,44
Yabancı Toplam	97,79	98,82	102,43	94,05	80,49	94,72
Vakıf Katılım	75,72	95,02	93,50	89,37	79,62	86,65
Ziraat Katılım	107,26	113,47	109,00	113,81	108,62	110,43
Yerli Toplam	92,35	104,21	101,36	101,58	94,03	98,71
Genel Toplam	96,98	99,83	102,21	95,67	83,33	95,60

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 8'de toplanan mevduatların ne kadar verimli kullanıldığıнын göstergesi olarak mevduatın krediye dönüşüm oranları incelendiğinde dönemler itibariyle yerli ve yabancı bankalar arasında üstünlük kuran tarafın değiştiği görülmektedir. 2017, 2017/Haziran ve 2018 dönemlerinde yerli

katılım bankaları topladıkları mevduatın üzerinde kredi kullanmışlardır. 2018/Haziran döneminde ise yabancı katılım bankalarının kullandığı krediler topladıkları mevduatı aşmıştır. Beş dönemin ortalamaları incelendiğinde yerli katılım bankalarının topladıkları mevduatları krediye dönüştürme oranının yabancı bankalardan yüksek olduğu görülmektedir. Yerli bankalar ortalamada topladıkları mevduatların %98,71'i kadar kredi kullanırken, yabancı bankalarda bu oran %94,72'dir. Banka bazında inceleme yapıldığında Türkiye Finans mevduatlarının %111,44'ü, Ziraat Katılım ise %110,43'ü kadar kredi kullanarak, topladıkları mevduatın üzerinde fon kullanmışlardır. Krediye dönüşüm oranının en düşük olduğu banka ortalamada %86,55 ile Kuveyt Türk Katılım Bankası olmuştur.

Mevduatların krediye dönüşüm oranında incelenen dönemlerin ortalama değerlerinden yerli bankaların topladıkları mevduatları yabancı bankalara göre daha verimli kullandıkları görülmektedir.

5.4. Katılım Bankalarının Aktif Büyüklüklerinin Eğilim Yüzdeleri

Katılım bankalarının 2017 yılı Haziran Ayı, 2017 yıl sonu, 2018 yılı Haziran ayı, 2018 yıl sonu ve 2019 yılı Haziran ayında Kamuyu Aydınlatma Platformu'na sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından elde edilen verilerle, 2017 yılı Haziran ayı değerlerinin baz alınmasıyla oluşturulan katılım bankalarının eğilim yüzdelerine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Tablo 9. Aktif Büyüklüklerin Eğilim Yüzdeleri

Banka	Dönem				
	2017/6	2017	2018/6	2018	2019/6
Albaraka Türk	100	106,06	118,43	123,25	127,04
Kuveyt Türk	100	110,04	130,23	143,39	170,31
Türkiye Finans	100	104,43	111,57	124,81	135,04
Yabancı Toplam	100	107,25	121,34	132,22	147,72
Vakıf Katılım	100	157,25	210,45	249,46	286,90
Ziraat Katılım	100	131,35	169,16	203,09	263,88
Yerli Toplam	100	142,61	187,10	223,24	273,88
Genel Toplam	100	112,02	130,22	144,50	164,74

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 9'da katılım bankalarının aktif büyüklüklerinin eğilim yüzdeleri incelendiğinde sektörün büyüme eğiliminin devam ettiği görülmüştür. Hiçbir dönemde azalış olmaksızın, bankalar varlıklarını sürekli artırmışlardır. Yerli ve yabancı sermayeli bankalar incelendiğinde yerli bankaların varlıklarındaki artış daha yüksektir. Yabancı sermayeli bankalar varlıklarını yaklaşık 1,48 kat artırırken, yerli sermayeli bankalar yaklaşık 2,74 kat artırmışlardır. Aktif büyüklükte en yüksek artışı sırasıyla Vakıf Katılım, Ziraat Katılım ve Kuveyt Türk katılım bankaları sağlamıştır.

Aktif büyüklüklerin eğilim yüzdeleri göz önünde bulundurulduğunda yerli bankaların, yabancı sermayeli bankalara göre daha iyi performans gösterdiği görülmektedir.

5.5. Katılım Bankalarının Gelir Tablolarının Dikey Yüzdeleri

Katılım bankalarının 2017 yılı Haziran ayı, 2017 yılsonu, 2018 yılı Haziran ayı, 2018 yılsonu ve 2019 yılı Haziran ayında Kamuyu Aydınlatma Platformu'na sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından elde edilen verilerle, 1 Ocak-30 Haziran 2017, 1 Ocak-31 Aralık 2017, 1 Ocak-30

Haziran 2018, 1 Ocak-31 Aralık 2018 ve 1 Ocak-30 Haziran 2019 dönemleri gelir tablolarından elde edilen dikey yüzdelerinin, söz konusu dönemler için ağırlıklı ortalamaları yabancı ve yerli katılım bankaları için sınıflandırılmış şekliyle aşağıdaki gibidir:

Tablo 10. Yerli ve Yabancı Katılım Bankalarının Gelir-Gider Tablolarının Dikey Yüzdeleri

Banka	Yabancı Banka	Yerli Banka
KÂR PAYI VE KÂR PAYI DIŞI GELİRLER TOPLAMI	100	100
Kâr Payı Gelirleri	81,09	86,23
Kâr Payı Giderleri (-)	43,07	54,70
NET KÂR PAYI GELİRİ/GİDERİ	38,02	31,53
KÂR PAYI DIŞI GELİRLER	18,91	13,77
- Net Ücret ve Komisyon Gelirleri/Giderleri	4,51	2,59
- Temettü Gelirleri	0,06	0,03
- Ticari Kâr/Zarar	5,07	8,36
- Diğer Faaliyet Gelirleri	9,27	2,79
FAALİYET BRÜT KÂRI	56,93	45,30
Beklenen Zarar Karşılıkları (-)	12,66	9,01
Diğer Karşılık Giderleri (-)	7,63	2,80
Personel Giderleri (-)	12,64	7,46
Diğer Faaliyet Giderleri (-)	11,85	9,29
NET FAALİYET KÂRI/ZARARI	12,16	16,74
Öz Kaynak Yöntemi Uygulanan Ortaklıklardan Kâr/Zarar	0,09	0,10
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KÂRI/ZARARI	12,25	16,83
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Karşılığı (-)	2,50	3,64
Sürdürülen Faaliyetler Dönem Net Kârı/Zararı	9,74	13,19
DÖNEM NET KÂRI ZARARI	9,74	13,19

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 10'daki verilere göre; kâr payı ve kâr payı dışı gelirlerin toplamı katılım bankalarının hasılatı olarak değerlendirildiğinde, yabancı bankalarda kâr payı gelirleri toplam hasılatın %82,09'unu, yerli bankalarda ise %86,23'ünü oluşturmaktadır. Kâr payı dışı gelirler yabancı bankalarda toplam hasılatın %18,91, yerli bankalarda ise %13,77'sini oluşturmaktadır. Kâr payı giderlerine, kaynak toplama maliyetlerine bakıldığında yabancı bankalarda kaynak maliyetinin daha düşük olduğu görülmektedir. Yabancı bankalarda her 100 TL'lik hasılat için 43,07 TL, yerli bankalarda ise 54,70 TL kâr payı giderine katlanılmaktadır. Yabancı sermayeli katılım bankalarında kâr payı ve kâr payı dışı gelirlerin %56,93'ü, yerli bankalar ise %45,30 oranında brüt faaliyet kârı elde etmişlerdir. Brüt faaliyet kârlılığında yabancı sermayeli bankaların performansının yerli bankalara göre üstün olduğu görülmektedir. Beklenen zarar karşılıkları, karşılık giderleri, personel giderleri gibi esas faaliyetle ilgili diğer giderlere bakıldığında, yerli bankaların bu alanda daha iyi olduğu görülmektedir. Bu gider kalemlerinin toplam hasılat içindeki payı yerli bankalarda daha düşüktür. Beklenen kredi zararları karşılıkları oranı yabancı bankalarda %12,66, yerli bankalarda ise %9,01'dir. Diğer karşılıklar yabancı bankalarda %7,63, yerli bankalarda ise %2,80'dir. Esas faaliyetle ilgili kıdem tazminatı, amortisman gibi diğer giderlerin oranı yabancı bankalarda %11,85, yerli bankalarda %9,29 olarak görülmüştür. Personel giderleri karşılaştırıldığında, yabancı bankalar her 100 TL'lik hasılat için 12,64 TL, yerli bankalar ise 7,46 TL personel giderine katlanılmaktadır. Genel olarak esas faaliyetle ilgili diğer giderlere

bakıldığında yerli bankaların hasılatı içerisinde bu giderlerin payı daha düşüktür. Bu durum net faaliyet kârlılığında yerli bankaları yabancı bankaların önüne geçirmektedir. Brüt kârlılıkta yabancı bankalar öndeyken, esas faaliyetle ilgili diğer giderlerinin düşük olması nedeniyle yerli bankalar net faaliyet kârlılığında daha iyi bir performans sergilemektedirler. Yabancı bankalar kâr payı ve kâr payı dışı gelirlerinin %12,16'sı, yerli bankalar ise %16,74'ü oranında net faaliyet kârı elde etmektedir. Vergi öncesi kârlılıkta yerli bankalar %16,83, yabancı bankalar ise %12,25 oranında kâr elde etmektedir. Sonuç olarak dönem net kârlarında, yabancı bankalar gelirlerinin % 9,74, yerli bankalar ise %13,19 oranında net kâr elde etmektedir. Bir diğer anlatımla yabancı bankalar her 100 TL'lik hasılatından 9,74 TL, yerli bankalar ise 13,19 TL net kâr elde etmektedir.

Gelir ve gider kalemleri genel olarak değerlendirildiğinde brüt kârlılıkta yabancı bankaların daha iyi performans gösterdiği gözlemlenmiştir. Yerli bankalara kıyasla kaynak kullanma maliyetleri, kâr payı giderleri daha düşük orandadır. Yabancı bankaların toplam gelirleri içinde ödünç verme faaliyetleri gelirleri dışında kalan hizmet ücretleri, komisyon gelirleri, finans piyasalarındaki aracılık gelirleri gibi diğer esas faaliyet gelirlerinin payı daha yüksektir. Net faaliyet kârlılığında yerli bankaların yabancı bankalardan daha iyi bir performans sergilediği, bu durumun esas faaliyetle ilgili diğer giderlerin (karşılıklar, personel giderleri vb.) payının daha düşük olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Vergi öncesi kâr ve dönem net kârlarına bakıldığında yine yerli banka performansının daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

İlgili dönemler için Kamuyu Aydınlatma Platformu'na bankaların sunmuş olduğu bağımsız denetçi raporlarından elde edilen verilere göre, 2017 yılı Haziran ayı ile 2019 yılı Haziran ayı arasındaki dönemlerin dikey yüzdelerinin ağırlıklı ortalaması üzerinden hesaplanmış banka bazında gelir ve giderlerindeki yüzdeleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 11. Katılım Bankalarının Gelir-Gider Tablosunun Dikey Yüzdeleri

	Albaraka	Kuveyt Türk	Türkiye Finans	Vakıf Katılım	Ziraat Katılım
KÂR PAYI VE KÂR PAYI DIŞI GELİRLER TOPLAMI	100	100	100	100	100
Kâr Payı Gelirleri	79,95	79,80	83,88	79,48	86,23
Kâr Payı Giderleri (-)	49,04	38,37	44,98	52,72	54,70
NET KÂR PAYI GELİRİ/GİDERİ	30,92	41,44	38,91	26,77	31,53
KÂR PAYI DIŞI GELİRLER	20,05	20,20	16,12	20,52	13,77
- Net Ücret ve Komisyon Gelirleri/Giderleri	5,36	4,83	3,35	2,43	2,59
- Temettü Gelirleri	0,02	0,10	0,02	0,00	0,03
- Ticari Kâr/Zarar	3,78	8,41	1,28	16,16	8,36
- Diğer Faaliyet Gelirleri	10,89	6,86	11,47	1,93	2,79
FAALİYET BRÜT KÂRI	50,97	61,64	55,03	47,29	45,30
Beklenen Zarar Karşılıkları (-)	8,48	15,97	11,28	7,90	9,01
Diğer Karşılık Giderleri (-)	6,92	6,36	10,05	2,86	2,80
Personel Giderleri (-)	14,55	12,91	10,68	8,57	7,46
Diğer Faaliyet Giderleri (-)	13,85	10,90	11,59	10,26	9,29
NET FAALİYET KÂRI/ZARARI	7,17	15,49	11,43	17,70	16,74
Öz Kaynak Yöntemi Uygulanan Ortaklıklardan Kâr/Zarar	0,18	0,10	0,00	0,00	0,10

SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER VERGİ ÖNCESİ KÂRI/ZARARI	7,35	15,59	11,43	17,70	16,83
Sürdürülen Faaliyetler Vergi Karşılığı (-)	1,27	3,35	2,29	3,85	3,64
Sürdürülen Faaliyetler Dönem Net Kârı/Zararı	6,08	12,24	9,13	13,86	13,19
DÖNEM NET KÂRI ZARARI	6,08	12,24	9,13	13,86	13,19

Kaynak: KAP verilerine göre tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 11'deki verilere göre, toplam gelirler içerisinde kâr payı giderlerinin payının en düşük olduğu banka %38,37 ile Kuveyt Türk, en yüksek olduğu banka ise %54,70 ile Ziraat Katılım bankasıdır. Buradan hareketle kaynak maliyetinin en düşük olduğu bankanın Kuveyt Türk, en yüksek olduğu bankanın ise Ziraat Katılım olduğu söylenebilir. Net kâr payı gelirinde Kuveyt Türk %41,44 ile en yüksek, Vakıf Katılım ise %26,77 ile en düşük orana sahiptir. Kâr payı dışı gelirlerde %20,52 ile en yüksek oran Vakıf Katılım, en düşük oran ise %13,77 ile Ziraat Katılım bankasıdır. Brüt faaliyet kârlılığında en iyi noktada olan banka Kuveyt Türk, en kötü noktada olan banka ise Ziraat Katılım bankasıdır. Her 100 TL'lik kâr payı ve kâr payı dışı gelirden Kuveyt Türk bankası 61,64 TL brüt faaliyet kârı elde ederken, Ziraat Katılım 45,30 TL elde edebilmektedir. Net faaliyet kârlılığı ele alındığında Vakıf Katılım hasılatın %17,70'i oranında kâr elde etmektedir. Bu alanda en düşük kâr oranına %7,17 ile Albaraka Türk bankası sahiptir. Beklenen kredi zararı oranının en yüksek olduğu bankanın %15,97 ile Kuveyt Türk, en düşük olduğu bankanın ise %7,90 ile Vakıf Katılım olduğu görülmektedir. Personel giderinin en düşük olduğu bankanın %7,46'lık oranla Ziraat Katılım, en yüksek olduğu bankanın %14,55 ile Albaraka Türk olduğu tespit edilmiştir. Vergi öncesi kârlılık açısından en verimli banka Vakıf Katılım, en düşük verime sahip bankanın ise Albaraka Türk olduğu görülmektedir. Dönem net kârına göre Vakıf Katılımın en iyi performansına sahip olduğu, onu Ziraat Katılım bankasının takip ettiği tespit edilmiştir. Net kârlılığın en düşük olduğu banka ise Albaraka Türk bankasıdır. Vakıf Katılım her 100 TL'lik kâr payı ve kâr payı dışı gelirden 13,86 TL net kâr elde ederken, Ziraat Katılım 13,19 TL, Kuveyt Türk 12,24 TL, Türkiye Finans 9,13 TL, Albaraka Türk ise ancak 6,08 TL net kâr elde edebilmektedir.

6. SONUÇ

Parayı yalnızca bir mübadele aracı olarak gören, kendisinin faiz karşılığı ödünç alınıp verilemeyeceği felsefesini benimsemiş katılım bankaları kâr-zarara katılma esasına dayanarak faaliyet göstermektedir. Türkiye'de henüz yeterli tanınırlığa sahip olamamış katılım bankaları, bankacılık sektörü içinde paylarını artırmaya çaba göstermektedirler. 2005 yılından itibaren bakıldığında sektör içinde aktif paylarını, toplanan mevduatlar içindeki paylarını ve kullanılan fonlar içindeki paylarını günümüz itibarıyla artırmışlardır. 2019 yılı Ekim ayı itibarıyla Türkiye'de 6 adet katılım bankası faaliyet göstermektedir. Bunların üçü (Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans) yabancı sermaye kontrolünde, diğer üçü (Emlak Katılım, Vakıf Katılım, Ziraat Katılım) yerli sermaye kontrolündedir. Yerli bankalar aynı zamanda kamunun sahip olduğu bankalardır. Emlak katılım bankası 2019 yılı içinde faaliyetlerine başladığı için araştırmada dikkate alınmamıştır.

Araştırmadan elde edilen verilere göre, faizsiz bankacılık sektörü içinde aktif payları dikkate alındığında yerli sermayeli bankaların payının arttığı, yabancı sermayeli bankaların ise paylarının azaldığı görülmektedir. Buna karşılık yabancı sermayeli bankaların payı, yerli sermayeli bankalara kıyasla hala çok yüksektir.

Öz kaynak kârlılıkları dikkate alındığında, ilk kuruldukları 2016 yılı haricinde, yerli sermayeli katılım bankalarının öz kaynak kârlılığının yabancı sermayeli katılım bankalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Aktif kârlılıklarında da aynı durum karşımıza çıkmaktadır. İlk kuruldukları 2016 yılında aktif kârlılığında geride olan yerli bankalar, sonraki dönemlerde varlıklarından sağladığı verim açısından yabancı bankaların önüne geçmektedir.

Toplanan fonların verimli kullanılma derecesini göstermesi açısından mevduatların krediye dönüşüm oranlarına bakıldığında, yerli sermayeli katılım bankalarında mevduatın krediye dönüşüm oranının, yabancı sermayeli katılım bankalarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılım bankalarının aktif büyümesinin tespiti için varlıkların eğilim yüzdeleri hesaplandığında, yerli ve yabancı bankaların büyüme eğiliminde olduğu görülmektedir. Yerli bankaların aktif büyümesinin, yabancı bankalarda meydana gelen büyümenin çok üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Tüm gelir ve gider kalemlerinin bankaların esas faaliyet gelirlerine (kâr payı ve kâr payı dışı gelirler) oranlanması yoluyla, katılım bankalarının gelir tablolarının dikey analizi yapıldığında yabancı bankaların daha düşük kâr payı giderlerine katıldığı, yerli bankalarda bu maliyetin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun sonucunda brüt kârlılıkta yabancı katılım bankalarının performansının daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Esas faaliyetle ilgili diğer giderlerin hesaba katılmasıyla net faaliyet kârlılığında yerli bankalar daha iyi performans göstermişlerdir. Elde ettiği gelirler içinde esas faaliyetle ilgili beklenen kredi zararları, personel giderleri gibi diğer giderlerin payı yerli bankalarda daha düşüktür. Bu durum onların net faaliyet kârlılığının yabancı bankalardan daha iyi olmasına yol açmaktadır. Vergi öncesi kâr oranı ve net kâr oranı dikkate alındığında yine yerli banka performansının daha iyi olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan göstergelerin tamamı dikkate alındığında öz kaynak kârlılığı, aktif kârlılığı, mevduatın krediye dönüşme oranı, aktif büyüklük eğilim yüzdeleri, net faaliyet kârlılığı, vergi öncesi kârlılık, net kârlılık açısından yerli sermayeli katılım bankalarının performansının üstün olduğu tespit edilmiştir. Yabancı katılım bankaları yalnızca kâr payı maliyetlerinin düşük olması nedeniyle brüt faaliyet kârlılığında yerli bankalardan iyi performans göstermiştir.

Bankacılık sektörü içerisinde payını artırmaya devam eden katılım bankacılığında, yabancı bankalara oranla hızlı büyüyen yerli bankaların durumu gelecek yıllarda izlenmeye devam edecektir. Sektör içerisinde katılım bankacılığının payının artış hızına yerli bankaların etkisi ayrı bir çalışmada araştırılabilir. Ayrıca yerli bankaların performansının üstün olmasının nedenleri incelenip, devlet destekli olmalarının etkisinin olup olmadığının araştırılması literatüre katkı sağlayabilir. Çalışmamız yalnızca bankalar tarafından sunulan finansal raporlara için tek taraflı bir bakış açısı sunmaktadır. Bu husus çalışmamızın en önemli sınırlılığı görülebilir. Daha kapsamlı bir bakış açısıyla çalışan, yönetici, müşteri görüşleri de dikkate alınarak yerli bankaların verimlilik ve tercih edilme nedenleri yabancı bankalarla kıyaslamalı olarak ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu. (2005),
https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/mevzuat_0001.pdf (Erişim Tarihi:
17.11.2019)

- Alani, F., Yaacop, H. Ve Hamdan, M. (2013). The Comparison of Financial Analysis Tools in Conventional and Islamic Banking: Evidence from Kuwait. *International Journal of Business and Management*, 8 (4), 85-103.
- Alpun, M. E. (2017). *Bankacılık Sistemi İçerisinde Katılım Bankacılığının Yeri Ve Katılım Bankacılığının Güçlü ve Zayıf Yönleri*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Anaç, T. ve Kaya, F. (2017). Bireysel Müşterilerin Katılım Bankacılığını Tercih Etmesini Etkileyen Faktörler. *Bartın Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (15), 145-182.
- Arslan, F. (2018). *Kamunun Katılım Bankacılığına Girmesinin Katılım Bankacılığına Olan Muhtemel Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Atar, A. (2017). Başlangıcından Günümüze Dünyada ve Türkiye’de İslâmi Bankacılığın Genel Durumu. *Journal of History Culture and Art Research*, 6 (4), 1029-1062.
- Avcı, T, Aktaş, M. (2017). Ülkeler Bazında Katılım Bankacılığının Performanslarının Karşılaştırılması. *International Journal of Social Science Research*, 6 (2), 66-82.
- Bektaş, S. ve Seki, İ. (2018). Türk Bankacılık Sistemindeki Katılım Bankaları İle Mevduat Bankalarının Rekabet Gücü Bakımından Karşılaştırılması. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16 (4), 197-215.
- Çilek, A, Karavardar, A. (2020). Türkiye’de Katılım Bankalarının Finansal Performansının Analizi. *Maliye ve Finans Yazıları*, (113), 99-118.
- Eken, Mehmet H. ve Öztürk, N. (2019). Finans Teorisi Kapsamında Katılım Bankacılığı Ve Yeniden Yapılanma Önerisi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4 (1), 46-62.
- Erdem, E. (2010). *Para Banka ve Finansal Sistem*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Esmer, Y. ve Bağcı, H. (2016). Katılım Bankalarında Finansal Performans Analizi: Türkiye Örneği - Financial Performance Analysis Of Participation Banks: The Case Of Turkey. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 17-30.
- Güney, A. (2018). *Türkiye’de Katılım Bankacılığı Uygulamaları Ve Kamunun Katılım Bankacılığı’ndaki Rolü ve Girişiminin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- <https://www.kap.org.tr/tr/> (Erişim Tarihi: 20. 11. 2019).
- <https://www.tkbb.org.tr/> (Erişim Tarihi: 15. 11. 2019).
- Karcıoğlu, R., Ağırman, E., Alpa, K., Yetim, A. ve Dayı, R. (2018). Kamu Sermayeli Katılım Bankaları İle Özel Sermayeli Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11 (2), 149-170.
- Kelleroğlu, F. (2017). *Katılım Bankacılığı Sistemi ve Türkiye’de Katılım Bankacılığı*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Kendirli, Hülya Ç.; Kendirli, S. ve Aydın, Y. (2019). Küresel Kriz Çerçevesinde Katılım Bankalarının ve Ticari Bankaların Mali Performanslarının TOPSİS Yöntemiyle Analizi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33 (1), 137-154.
- Mautz, R. D., Jr., and Angell, R. J. (2006). Understanding the Basics of Financial Statement Analysis. *Commercial Lending Review*, 21 (5), 27-34.

- Myšková, R. and Hájek, P. (2017). Comprehensive Assessment of Firm Financial Performance Using Financial Ratios and Linguistic Analysis of Annual Reports. *Journal of International Studies* (2071-8330), 10 (4), 96-108.
- Nazar, M.F., Maiyastri., Devianto, D., Yozza, H. (2018). On the Clustering of Islamic Rural Banks Based on Financial Performance. *2018 International Conference on Applied Information Technology and Innovation (ICAITI)*.
- Öndeş, T., Şimşek, A. ve Sümer, S. (2018). Katılım Bankalarının Kredi Kullananlar Açısından Tercih Edilmeme Sebepleri: Atatürk Üniversitesi Akademisyenleri Üzerine Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32 (4), 897-920.
- Özkan, T. (2020). Türk Bankacılık Sektöründe Finansal Performans Ölçmede TOPSIS Yönteminin Kullanımı: Katılım Bankaları Üzerine Bir Uygulama. *Maliye ve Finans Yazıları* , (113) , 47-64.
- Özulucan, A. ve Özdemir, F. S.(2010). *Katılım Bankacılığı*. İstanbul: Türkmen Yayınevi.
- Pınar, A. ve Erdal, B.(2008).*Para Banka Mali Kuruluşlar ve Uluslararası Mali Sistem Teori ve Uygulama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Şahin, A., Tetik, N. (2020). Katılım Bankalarının Finansal Performans Analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 34 (2) , 293-314.
- Takan, M. Ve Boyacıoğlu, M. A. (2013). *Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntem*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Taş, Y., Korkmaz, G. ve Zeytinoğlu, E . (2019). Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türk Bankacılık Sistemi Üzerine Bir Uygulama. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6 (3), 666-680.
- Vurucu, M. ve Arı, M. U. (2014). *A'dan Z'ye Bankacılık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Varsak, S. (2017). Participation Banking in Turkey and Its Effects on the Turkish Financial System.*Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 104-109.
- Yazıcı, R. (2016). Finansal Krizlerin Önlenmesinde Katılım Bankacılığı Sisteminin Rolü Üzerine Bir Değerlendirme. *Sakarya İktisat Dergisi*, 5 (1), 59-82.
- Yılmaz, T., Ekinci, S. ve Önk, K. (2018). Kobi'lerin Katılım (İslami-Faizsiz) Bankalarının Faaliyetlerine Yönelik Tutumlarının Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma. *International Journal of Academic Value Studies*, 4 (18), 54-69.
- Yurttadur, M. ve Demirbaş, H . (2017). Türkiye'de Bulunan Katılım Bankaları ve Özel Sermayeli Mevduat Bankalarının Finansal Performanslarının Karşılaştırılması. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 89-117.